

Asia: VN/2801/2026

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Laki jätelain muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

15 §. Jätteiden lajittelu- ja erilliskeräysvelvollisuus

Metsäteollisuus ry kannattaa selkeää ja laadukasta erilliskeräystä ja pitää tärkeänä, että lainsäädäntö tukee korkealaatuista kierrätystä. Samalla on tärkeää huomioida teollisuusympäristöjen erityispiirteet, jätevirtojen heterogeenisuus sekä prosessi- ja turvallisuuskohdat. Lainsäädännön perusteluissa ja viranomaisohjeissa tulee selkeästi kuvata, miten tekninen ja taloudellinen kohtuullisuus arvioidaan erilliskeräysvelvoitteiden soveltamisessa.

Valvonta, kustannukset ja kokonaiskestävyys

Metsäteollisuus ry pitää tärkeänä, että:

- erilliskeräyksestä aiheutuvat kustannukset johtavat todelliseen materiaalikierrätykseen,
- lisäpanostukset eivät kohdistu tilanteisiin, joissa erilliskerätty jäte päättyy lopulta polttoon logistisista tai markkinasyistä,
- ja valvonta perustuu riskiperusteisuuteen ja valtakunnallisesti yhdenmukaisiin tulkintoihin.

Eryteisesti harvaan asutuilla alueilla ja pienissä jätemäärissä paikalliset olosuhteet ja jätehuollon kokonaiskestävyys on huomioitava sääntelyn soveltamisessa.

15 c §. Kielto kerätä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä energiajätteenä

Metsäteollisuus ry:n merkittävin huoli kohdistuu esitettyyn energiajätteen keräys- ja energiajätteeseen lajittelun kieltoon, siltä osin kuin se koskee jakeita, joiden "kierrätyskelpoisuus"

vaihtelee tapauskohtaisesti ja joiden materiaalikierrätykselle ei ole vielä toimivia markkinoita tai käsittelykapasiteettia.

Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan oikein, että jätteen kierrätyskelpoisuus riippuu muun muassa jätteen laadusta, epäpuhtauksista, käytävissä olevista teknologioista ja markkinatilanteesta. Tästä huolimatta kiellon esitetään kategorisena, mikä altistaa jätteen haltijat ja käsittelijät merkittävälle tulkintaepävarmuudelle ja valvontariskille. On olemassa todellinen riski, että jäte on periaatteessa kierrätyskelpoista, mutta käytännössä vailla vastaanottavaa markkinaa, jolloin energiahyödyntämisen estäminen ei johda materiaalikierrätykseen, vaan lisää varastointia, kuljetuksia ja kustannuksia ilman vastaavaa ympäristöhyötyä.

Erityisesti puupohjaisten rakennus- ja purkujakeiden sekä muiden vaihtelevan laadun jakeiden osalta materiaalikierrätyksen markkinat ovat edelleen kehitysvaiheessa. Olosuhteet vaihtelevat merkittävästi alueittain, ja monissa tilanteissa energiahyödyntäminen on nykytilanteessa kokonaiskestävyyden kannalta perusteltu ratkaisu, erityisesti silloin kun:

- jätettä syntyy pieniä määriä,
- erilliskeräys edellyttäisi pitkiä kuljetusmatkoja,
- tai kierrätyksen ympäristövaikutukset kokonaisuutena ylittävät polton vaikutukset.

Täyskiellon sijaan ohjauksen tulisi perustua siihen, että materiaali ohjautuu sinne, missä saavutetaan paras kokonaisympäristöhyöty. Metsäteollisuus ry katsookin, että 15 c § edellyttää täsmennystä ja joustoa, jotta se on käytännössä toimeenpantavissa ja tukee aidosti kiertotalouden tavoitteita.

Esityksen aikataulu on myös erittäin tiukka, ottaen huomioon, että ensi sijassa jätehuoltoyritysten pitää pystyä sopeutumaan muuttuvaan jätteenkeruuseen ja sitä kautta eri jakeiden volyymeihin. Lisäksi myös jätettä polttavien laitosten on löydettävä vaihtoehtoiset polttoaineet, sillä energiajätteen saatavuus ja laatu tulee oletettavasti heikkenemään selvästi.

Metsäteollisuus ry esittää, että lainsäädäntöön ja/tai sen perusteluihin sisällytetään selkeät periaatteet, joiden mukaan:

1. Jätettä voidaan toimittaa energiahyödyntämiseen, jos
 - i. materiaalikierrätykselle ei ole kohtuullisella etäisyydellä tai kohtuullisin kustannuksin saatavilla vastaanottavaa käsittelyä,
 - ii. jätteen laatu tai epäpuhtaudet estävät korkean laadun kierrätyksen, tai

iii. energiahyödyntäminen on kokonaisuutena ympäristön kannalta perusteltu vaihtoehto käytännössä toteuttamiskelpoisiin muihin käsittelytapoihin verrattuna.

2. Energiajätteen keräys- ja lajittelukiellon toimeenpanoon liitetään

i. riittävät siirtymäajat erityisesti jakeille, joiden kierrätysmarkkinat ovat vasta kehittymässä, ja

ii. mahdollisuus joustavaan toimeenpanoon markkinatilanteen ja käsittelykapasiteetin kehittymisen mukaan.

3. Viranomaisohjeistuksessa määritellään

i. keskeisten jakeiden osalta "kierrätyskelpoisuuden" käytännön kriteerit,

ii. menettelytavat, joilla toimija voi osoittaa huolellisuusvelvoitteen täyttymisen,

iii. toimintamallit markkinahäiriötilanteissa.

4. Tarkastellaan mahdollisuutta, että ympäristöluvan yhteydessä hyväksytty jätehuoltosuunnitelma toimii osoituksena siitä, että jätelain ja kierrätyshierarkian vaatimukset on huomioitu, ja että arviointi on tehty ennakoivasti eikä jälkikäteenä tulkintakysymyksenä.

Vaikutukset teollisuuden energiajärjestelmään ja huoltovarmuuteen

Metsäteollisuus hyödyntää laajasti omia energia- ja lämpöratkaisuja, mukaan lukien jätteiden ja sivuvirtojen rinnakkaispolttoa. Esitetty energiajätteen rajoittaminen voi välillisesti vaikuttaa teollisuuden polttoainepohjaan, energiakustannuksiin sekä alueelliseen energiahuoltovarmuuteen.

Metsäteollisuus ry katsoo, että esityksen vaikutusarvioita tulisi täydentää erityisesti:

- teollisuuden rinnakkaispolttoon kohdistuvien vaikutusten osalta,
- polttoaineiden saatavuuteen ja kustannuksiin kohdistuvien vaikutusten osalta,
- yhteensovittamalla arvio muihin käynnissä oleviin energia- ja ilmastopolitiikan sääntelyhankkeisiin.

21 a §. Kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus

-

21 b §. Jätehuoltopalveluiden laatuvaatimukset ja palveluita tarjoavan neuvontavelvollisuus

-

22 §. Valtion viranomaiset

-

57 §. Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuus

-

93 §. Jäteneuvonta ja -tiedotus

-

100 §. Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

-

121 §. Velvollisuus laatia siirtoasiakirja

-

122 §. Tiedonsaantioikeus

-

124 §. Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat

-

Voimaantulosäännös

-

Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

6 §. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

-

Muuta huomioitavaa

Mahdolliset muut huomiot hallituksen esitysluonnokseen

Pyydettyinä lausuntona luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle jätelain muuttamisesta Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

Keskeiset huomiot hallituksen esityksessä:

Metsäteollisuus ry:

- tukee jätelain kehittämistä kiertotalouden tavoitteiden suuntaisesti,
- korostaa, että energijätteen keräys- ja lajittelukiellon (15 c §) toimeenpanon edellytyksenä on riittävä jousto, selkeys ja markkinalähtöisyys,
- katsoo, että energiakäyttöä ei tule sulkea pois tilanteissa, joissa materiaali kierrätykselle ei ole todellisia edellytyksiä,
- korostaa kokonaiskestävyyttä, paikalliset olosuhteet huomioivaa sääntelyä ja markkinalähtöisyyttä
- kehottaa varmistamaan energijätteen keräys- ja lajittelukiellon toimeenpanoon riittävät siirtymäajat, jotta mahdollistetaan ehdotuksessa esitettyjen vaatimusten käytännön toimeenpanon lisäksi tapauskohtaista harkintaa vaativien selvitysten laatiminen ja niistä annettavien päätösten toimeenpaneminen
- katsoo, että vaikutusarvioita tulisi täydentää teollisuuden energiajärjestelmän ja huoltovarmuuden osalta

Yleistä

Metsäteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi jätelain muuttamiseksi. Metsäteollisuus ry edustaa suomalaista metsäteollisuutta, joka on keskeinen osa Suomen biotaloutta, kiertotaloutta, energiajärjestelmää ja huoltovarmuutta.

Metsäteollisuus ry tukee jätelainsäädännön tavoitteita jätteiden synnyn ehkäisemisestä, uudelleen käytön edistämisestä ja materiaali kierrätyksen lisäämisestä. Sääntelyn tulee kuitenkin olla teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoista, oikeasuhtaista ja ennakoitavaa sekä huomioida kierrätysmarkkinoiden todellinen tilanne ja teollisuuden energiajärjestelmän erityispiirteet.

Luonnoksessa esitetään useita kannatettavia täsmennyksiä, mutta Metsäteollisuus ry katsoo, että esitys sisältää myös tiettyjä toimeenpanoriskejä, joista keskeisin liittyy energijätteen keräystä ja lajittelua koskeviin rajoituksiin.

Vuola Aaron
Metsäteollisuus ry